

УДК 330.341.1

*С.А. ВОЛОДІН, доктор економічних наук,
член-кореспондент НААН
Інститут інноваційного провайдингу*

Концептуальні засади створення технологічної платформи інноваційного розвитку АПК «Агротехнополіс»

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність агропромислового комплексу визначається рівнем його інноваційного розвитку. В провідних країнах інноваційна модель ґрунтується на основі державної інноваційної політики, інноваційному потенціалі науки, інфраструктурі наукоємного ринку та інноваційній спроможності агропромислового виробництва. При цьому саме інфраструктурна складова є визначальною в побудові ринкової аграрної економіки, яка утворює трансферний механізм руху інновацій від інтелектуальної сфери у виробництво, що забезпечує його ефективність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним дослідженням проблем становлення й функціонування інноваційної інфраструктури присвячені праці низки зарубіжних авторів: А. Андерсона [12], М. Кастелса [14], С. С. Отрі [13], М. Портера [15], Р. Смілор [16] та ін. Дослідженню ролі й завдань створення інноваційної інфраструктури, проблемами інтеграційної взаємодії між учасниками інноваційного розвитку займалися і займаються такі автори, як В. Геєць [2], В. Захарченко [5], М. Зубець [6], В. Со-

ловйов [9], І. Уханова [11], Л. Федулова [10], С. Харічков [11] та ін.

Проте теоретико-методологічні засади створення інноваційної інфраструктури в АПК опрацьовано не повною мірою, що й зумовило актуальність цього дослідження.

Мета статті – науково-методологічне обґрунтування концептуальних засад створення технологічної платформи інноваційного розвитку агропромислового комплексу України.

Виклад основних результатів дослідження. Державна наукова та освітня структура не витримує конкуренції на ринку насіннєвих, племінних, технологічних ресурсів, втрачає контроль над важливими сегментами наукоємного ринку під натиском фінансово-технологічних неконтрольованих експансій. Для розв'язання проблеми Інститутом інноваційного провайдингу створено наукові засади [1] й розроблено Модель трансферно-технологічної інфраструктури [7], адаптовану до конкурентних умов ринку, що об'єднує наукові, виробничі, комерційні структури, на засадах державно-приватного партнерства, забезпечує просування інноваційних розробок наукових установ у виробництво із залученням венчурних інвестицій і створенням інтегрованої

підприємницької системи капіталізації й комерціалізації наукоємних технологій та продукції.

У державах Європейського Союзу стимулювання й підтримка технологічного та інноваційного розвитку здійснюється за допомогою технологічних платформ [4].

Технологічна платформа – це незалежне від інших партнерство, що спрямоване на розвиток науково-дослідних і експериментально-виробничих сегментів наукоємної сфери економіки, активізацію зусиль по створенню перспективних комерційних технологій, нових продуктів (послуг), залучення додаткових ресурсів для проведення досліджень та розробок на основі участі усіх заінтересованих сторін (бізнесу, науки, влади, суспільства).

Основним завданням технологічної платформи є виведення інноваційного продукту на внутрішній і зовнішній ринки через дослідно-технологічні роботи, експериментально-промислове виробництво й інноваційну інфраструктуру трансферу технологій [7].

У межах розробленої Моделі Інститутом інноваційного провайдингу, при опрацю-

ванні завдань програми наукових досліджень № 42 «Інноваційний розвиток» уперше науково обгрунтовано створення технологічної платформи «Агротехнополіс» як формату державної інноваційної політики з підтримки діяльності учасників наукоємної аграрної сфери усіх форм власності.

Місія технологічної платформи «Агротехнополіс» відповідає європейським нормам і пріоритетам рамкової програми «Горизонт 2020» [3].

Утворення технологічної платформи передбачає забезпечення цивілізованих правил гри на наукоємному аграрному ринку, сприяє встановленню паритетних відносин його учасників.

Структура технологічної платформи представлена на рисунку 1. Реалізація завдань технологічної платформи «Агротехнополіс» потребує створення об'єднуючої структури з демократичною формою заснування та функціонування. Такі можливості у вітчизняному законодавстві дає організаційно-правова форма «науковий парк» [8].

Форма: Науково-технічне та інноваційне партнерство в наукоємній сфері АПК
Ініціатори: Національна академія аграрних наук України, Всеукраїнський аграрний форум
Координатори: Науковий парк “ Агротехнополіс ”, Інститут інноваційного провайдингу

Рис. 1. Технологічна платформа «Агротехнополіс»

Джерело: Складено на основі власних досліджень.

Проведений аналіз показав, що для створення технологічної платформи необхідно вирішити питання:

створення організаційно-правових засад і забезпечення пріоритетів державної підтримки технологічних платформ;

розробки, утвердження, державної та міжнародної підтримки програмно-цільових засад і проектних механізмів технологічної платформи;

створення спостережної й експертних рад, робочих груп при комітетах Верховної Ради України, Міністерства аграрної політики та продовольства, інших відомств щодо реформування аграрної науки на інноваційній основі;

заснування Наукового парку «Агротехнополіс» для забезпечення координації учасників наукоємного аграрного ринку з реалізації програмно-цільових завдань технологічної платформи, створення і підтримки кластерних об'єднань із реалізації проектів розвитку.

Науковий парк створюється за участю наукових установ, вищих навчальних закладів та інших юридичних осіб, що уклали засновницький договір, із метою розвитку науково-технічної й інноваційної діяльності, ефективного та раціонального використання наявного науково-технологічного потенціалу, матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень та їх запровадження на вітчизняному та закордонному ринках.

На рисунку 2 наведено організаційну структуру Наукового парку «Агротехнопо-

ліс», який передбачає участь державних наукових установ і дослідних господарств аграрної науки та освіти, їх аналогів у підприємницькій сфері, консалтингових установ, сільгосппідприємств і підприємств агробізнесу. Регуляторні функції державні, наукові, суспільні організації мають здійснювати через своїх представників у спостережній раді Наукового парку. Колегіальні рішення делегуються правлінню, виконавчі – дирекції парку. Партнерська мережа не обмежується, кількість партнерів визначається проектами Наукового парку та договірними відносинами їхніх виконавців.

Координація спільної діяльності учасників Наукового парку здійснюється за корпоративними інструментами: депозитарію інтелектуального капіталу, який регулює створення, передачу, апробацію і запровадження об'єктів інтелектуальної власності та інновацій в АПК; інкубатора інноваційно-інвестиційних бізнес-проектів, що забезпечує розробку й супровід реалізації кластерних проектів з освоєння, виробництва і реалізації наукоємної та суміжної товарної продукції; торгового дому, що координує відносини контрактації поставки ресурсів, переробки й реалізації продукції, виробленої за проектами Наукового парку.

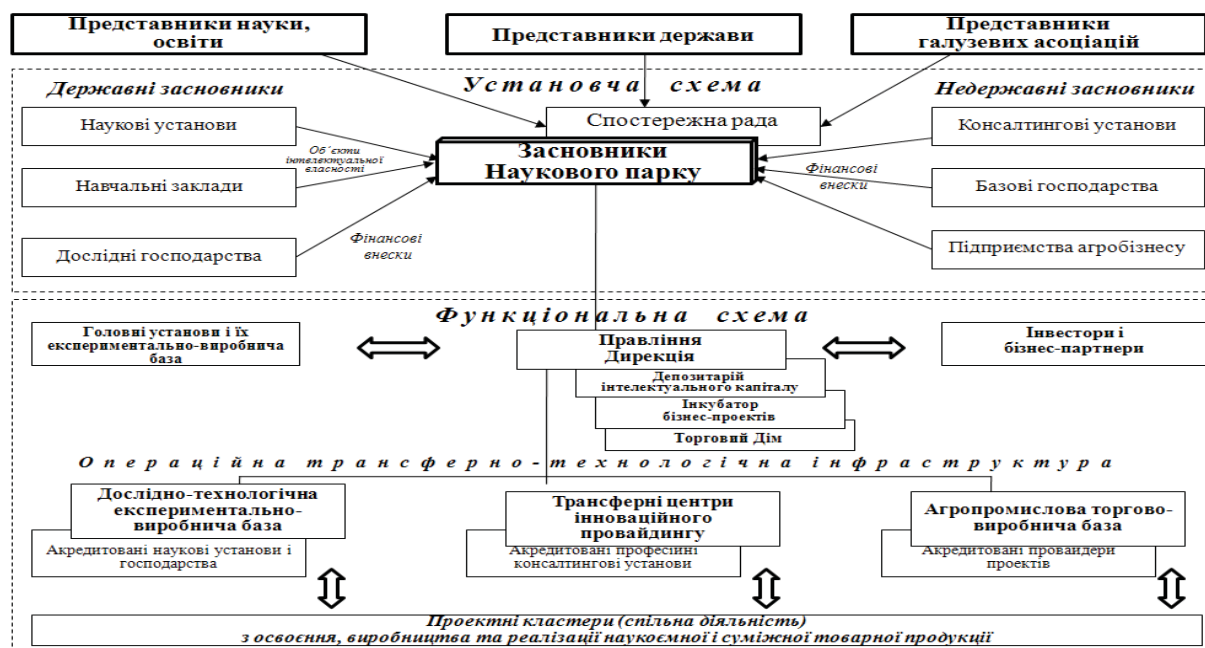

Рис. 2. Організаційна структура Наукового парку

Джерело: Складено на основі власних досліджень.

Визначено, що Науковий парк сприяє консолідації зусиль, ресурсів учасників наукоємного аграрного ринку, підвищення потужності їхньої виробничої бази та конкурентоспроможності продукції через кластерний механізм проектної інтеграції (рис. 3), який забезпечує мобілізацію потенціалу наукових установ, виробничих і комерційних структур на реалізацію інноваційно-інвестиційних бізнес-проектів.

Проведені дослідження показали, що пріоритетними напрямками господарської

діяльності Наукового парку можуть бути створення галузевих кластерів у виробництві зернових та олійних культур, садівництві, овочівництві й баштанництві, виробництві лікарської та ефіроолійної сировини, біоенергетиці, технічному оснащенні машинно-тракторного парку сільгосппідприємств і їхніх господарських зрошувальних систем, зберіганні, переробці й транспортуванні продукції.

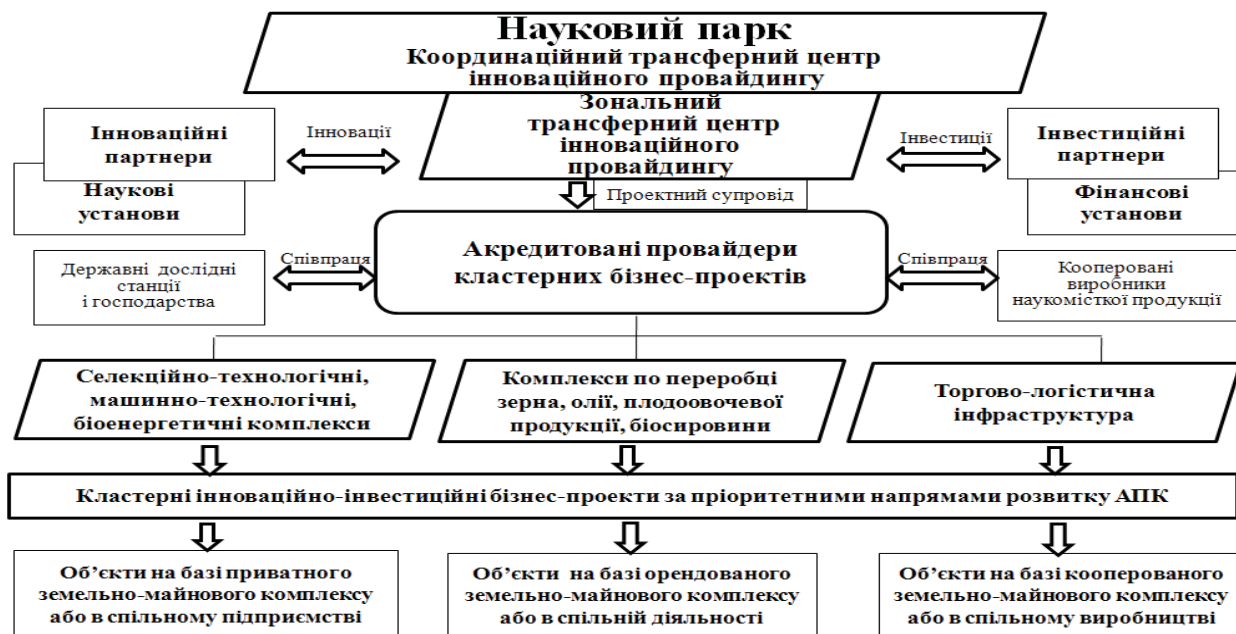

Рис. 3. Проектно-кластерне формування Наукового парку

Джерело: Складено на основі власних досліджень.

Реалізацію своїх завдань на наукоємному аграрному ринку Науковий парк здійснює через такі складові:

трансферно-інноваційну інфраструктуру на базі центрів інноваційного провайдингу з консалтингового обслуговування учасників Наукового парку та інших суб'єктів наукоємного аграрного ринку;

дослідно-виробничу інфраструктуру на базі установ і господарств, що створюють науково-технічну й інноваційну продукцію;

торгово-промислову інфраструктуру на базі індустріальних підприємств із виробництва, зберігання, переробки, транспортування і продажу продукції;

проектні кластери (спільна діяльність) з освоєння, виробництва та реалізації наукоємної й суміжної товарної продукції.

Висновки. Очікувані результати від реалізації Моделі створення технологічної платформи та напрями подальших досліджень:

поєднання можливостей науки й бізнесу інтеграцією через мережу консалтингових інноваційних центрів дослідно-виробничої та торгово-промислової бази установ і підприємств на засадах державно-приватного партнерства;

зосередження інноваційного потенціалу науки, формування методологічної бази прикладних наукових досліджень, економічних можливостей високотехнологічного виробництва та комерційної спроможності агробізнесу на проривних напрямках розвитку агропромислового комплексу, просування інноваційної продукції на вітчизняному й міжнародних ринках, економія бюджетних коштів;

залучення капіталу в проекти інноваційно-інвестиційного розвитку наукоємної сфери АПК, об'єкти освоєння та поширення високих технологій виробництва й реалізації конкурентної продукції на індустріальній основі; здійснення державного замовлення та регулювання повноважень щодо незалежної

експертизи конкурентних умов ринку наукоємних технологій, захисту від експансій, забезпечення розробки й реалізації інноваційно-інвестиційних проектів, яким надається пріоритет держави і які відповідають вимогам європейської інтеграції України.

Список використаних джерел

1. Володін С.А. Теоретико-методологічні та організаційні засади інноваційного провайдингу на наукоємному аграрному ринку: [моногр.] / С. А. Володін. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2007. – 384 с.
2. Гєєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М. Гєєць, В. П. Семиноженко. – К: Знання України, 2006. – 336 с.
3. Горизонт 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fp7-nsp.kiev.ua/assets/Horizont_2020/HORIZON-20201.pdf.
4. Европейские технологические платформы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.kharkov.ua/_upload/file/-/etps.pdf.
5. Захарченко В.І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: [навч. посіб.] / В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
6. Зубець М.В. Кластерний підхід інтеграції та інноваційно-інвестиційного розвитку АПК / М. В. Зубець, С. А. Володін // Вісн. аграр. науки. – 2009. – № 11. – С. 5-8.
7. Концептуальні засади створення Агротехнополісу високотехнологічного забезпечення інноваційного розвитку АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.naas.gov.ua/3_Conceptual%20principles.docx.
8. Про наукові парки: Закон України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1563-17/print1397339611436077>.
9. Соловійов В.П. Передумови та реалії створення інноваційної інфраструктури в Україні / В.П. Соловійов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18089/1/52-Solovyov-89-90.pdf>.
10. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: підручник / Л.І. Федулова. – К.: Либідь, 2006. – 236 с.
11. Харічков С.К. Формування раціональної функціонально-організаційної структури та механізму координації учасників технопарку / С.К. Харічков, І.О. Уханова // Наук. журнал «Економіка: реалії часу». – Одеса, ОНПУ. – 2013. – №3 (8). – С. 180-186.
12. Anderson, Gary, Jeanne Powell, and Stephanie Shipp. «Improving the Advanced Technology Program's Business Reporting System—A Firm-Level R&D Survey». Proceedings of the American Statistical Association, Government Statistics Section, [CD-ROM]. Alexandria, VA: American Statistical Association, 2003.
13. Athreye, Suma S. «Technology Policy and Innovation: The Role of Competition Between Firms.» In Pedro Conceicao et al., eds. Science, Technology, and Innovation Policy: Opportunities and Challenges for the Knowledge Economy. Westport, CT: Quorum Books, 2008.
14. Castells, M., and P. Hall. Technopoles of the World. London, UK: Oxford University Press, 1994.
15. Porter M. Clusters and the New Economics of Competition / M. Porter – Harvard: Harvard Business Review, 1998. – 90 p.
16. Smilor R. Commercializing technology through new business incubators / R. Smilor // Research management. N. Y., 2002. – Vol. 10, Sept.-Oct. – 36-40 p.

Стаття надійшла до редакції 22.06.2015 р.

* * *